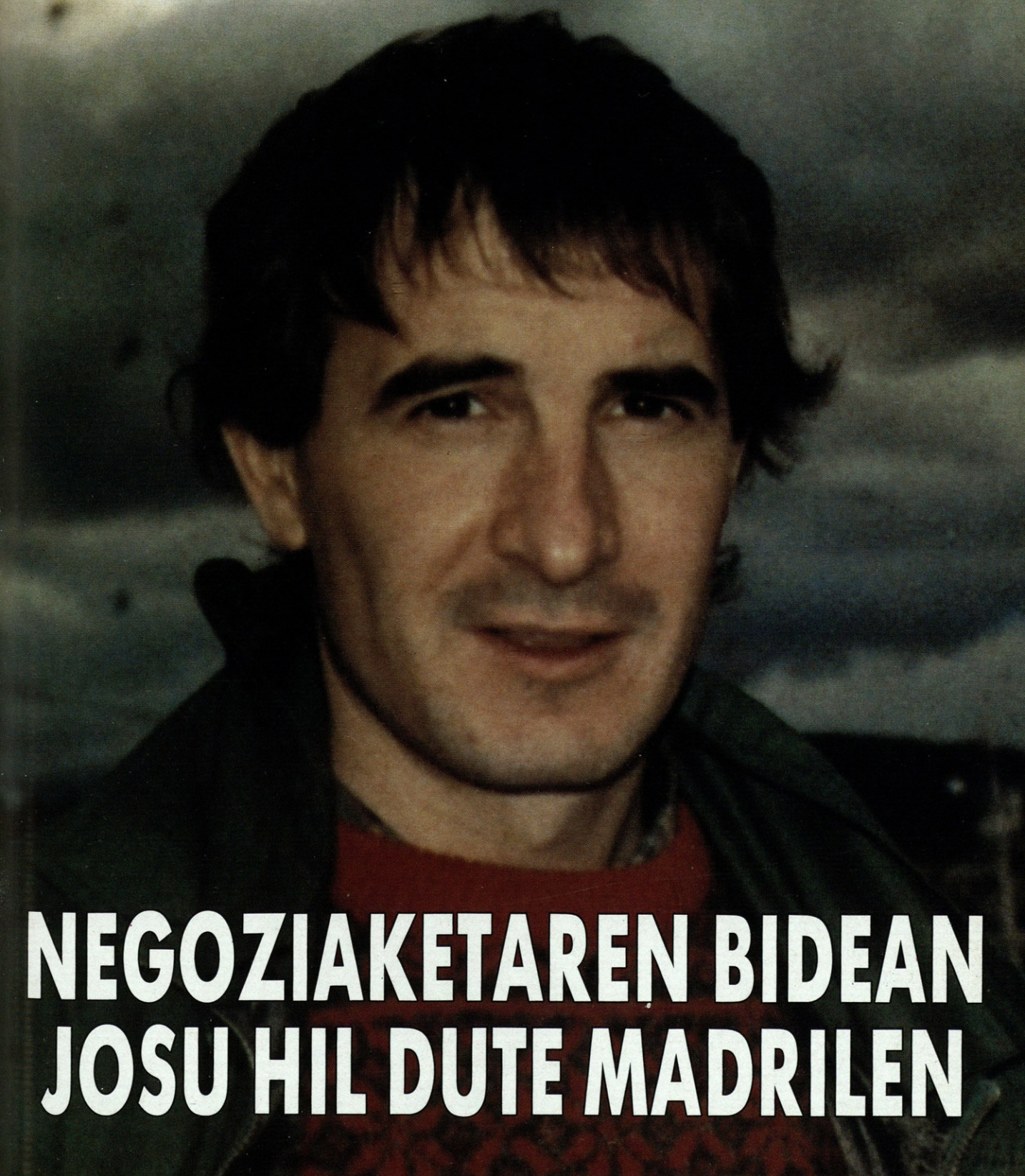

1989ko abenduak 3 — 1.270. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**NEGOZIAKETAREN BIDEAN
JOSU HIL DUTE MADRILEN**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

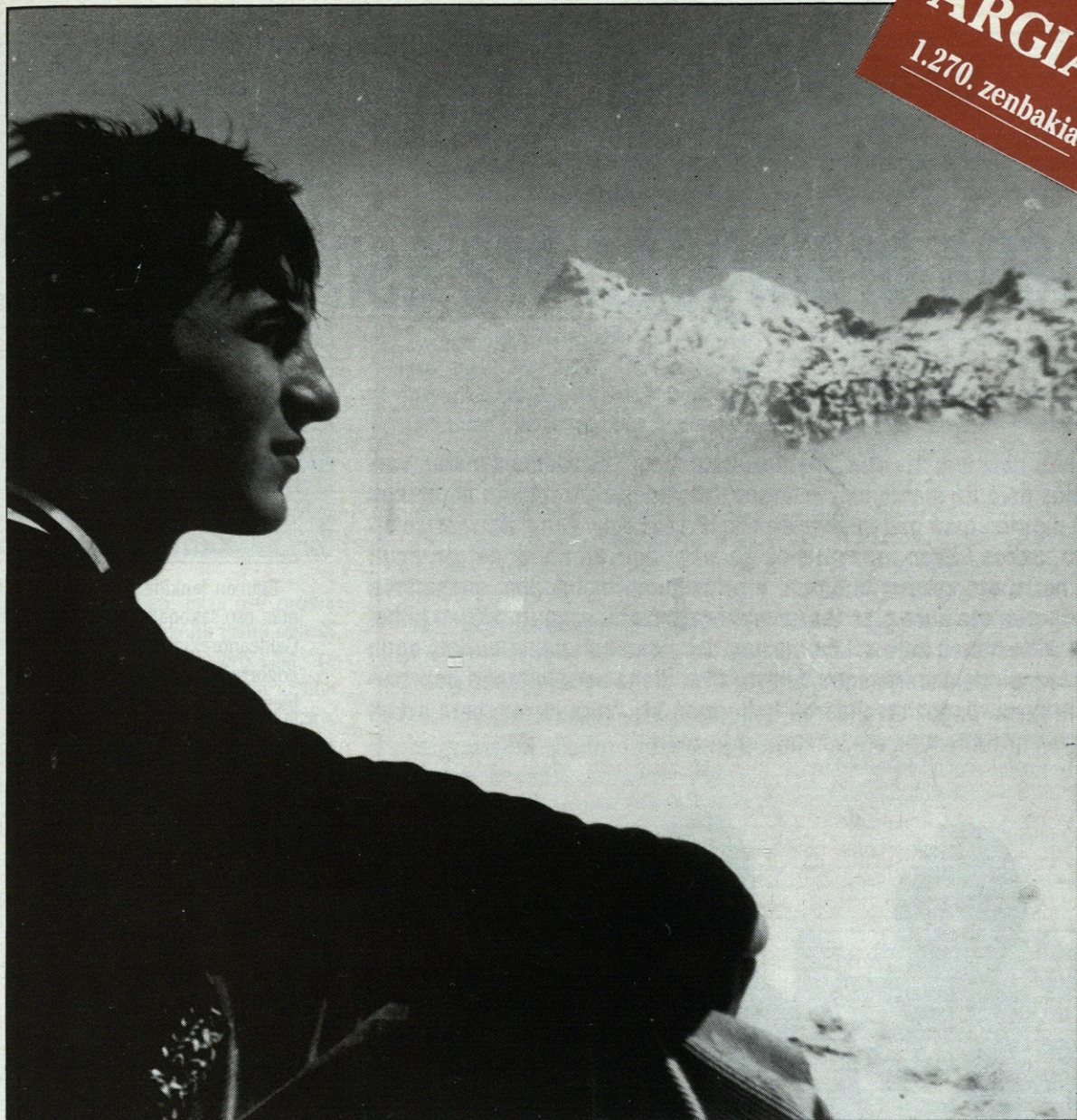
**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

EKO

Vivodist

NON ZER

ZENBAKI BEREZIA

- 4.** Bizitza osoan bezala, orain ere Josuk asmatu. A. GOSTIN.
- 7.** Heriotza iragarritako baten kronika. I. ZUBIONDO.
- 11.** Agur Josu. Argazki erreportaia.
- 19.** Abertzaleakizutzekohilketa negoziaketaren tenorean. N. ARRASTOA.
- 22.** Lekukoak mintzo. B. ARTOLA
- 26.** Azkena: Ni ez nintzen Anoetara joan. J. MUGURUZA.

SARRERA OHARRA

'ARGIA Eguna, Euskal Prentsaren Eguna'ren prestaketan harrapatu gaitu Josu Muguruzaren hilketak, Madrilgo Alcala-ko Izuaren esnatzeak, Basque jatetxean parlamentari abertzaleen aurkako tiroketak.

Urtero bezala, erabakirik geneukan aste honetan astekaririk ez argitaratzea, 'Euskal Prentsaren Eguna'ri dena eskaintzea.

Astelehenean ordea Josu hil ziguten. 'ARGIA' aldizkariko kolaboratzaile fina hil ziguten. Euskarazko Prentsaren aldeko euskaltzalerik sutsuenetako bat hil ziguten.

Atzera ala aurrera. Zirt-zart. 'Euskal Prentsaren Eguna' prestatzeaz gain zenbaki berezi hau argitaratzea erabaki genuen bero beroan. Zenbaki berezi bat. Josu-ren omenezko zenbaki berezi hau.

Gure kolaboratzaile eta lagunak merezi zuen.

ARGIA

Bizitza osoan bezala

Josuk oraingoan ere asmatu egin du

«Beldur naiz eni, eta ene lankideei hain maiz “os vamos a matar, vascos hijos de puta marxistas” telefonoz eta postaz errepikatu digutenek ez ote diguten gaur gauean bertan tiro bat botako». Gure aldizkarian argitaratu azken hitzen premonizioa konplitu egin zen bete betean egun batzu barru eta kazetal mundua, errefuxiatuen bizimodua, euskararen testuingurua eta gure gizartearen egoera gertutik ezagutu zituen bilbotar adiskide honek bere azken mezua utzi zigun honela. «Gaurkoa egun txarra izango delakoan nago», aitortu zion Elena bere lagunari goiz partean. Prozesu negoziatzailearen beharrea eta, zoritxarrez, bere azken egunaren hurbiltasuna ere, asmatu egin zuen.

Errekalde berrin, bere auzoan, bilera batetik ateratzerakoan

Josu Muguruzaren bizimodua gertakizun anitzez osatutako erretratoa da. Hogeita hiru urterekin, Leioako Informazio Zientzien Fakultatean kazetaritza ikasten ari zenean, Iparraldera jo eta sei urtetako exilioa bizi izan zuen, bertako herri mugimendu eta ekintzetan zuzenean parte hartuz. Lehenbizi Baionako AEKren euskaltegian aritu zen lanean eta ordurako hasi zen hamaika gauza trebatzen denbora berean. Goazen Oleaga bere lagunminak dioen be-

zalaxe, «Josu ordutegi gizona zen, egunero milaka gauza bete behar eta guztietan akabatu arte ibiltzen zen horietakoa». Irakasle gisa aritu ondoren, Egin egunkariko korresponsalgora hartu zuen, orduko Egunon euskal eranzkinean idatziz egunero, lapurteraz tajuz moldatzen zen bitartean. «Berak ezin bazuen bidali kronika, beste norbaiti eskatzen zion, baina beti zegoen present Iparraldeko informazioa. Bera han hementika ibiltzen zen, bilera batetik bestera,

okupaturik gehienetan», azaltzen du garai hartako Egunon-eko arduradunak.

Xabier Galdeano

Egin-en lankide gisa hasi zenean harreman oso sakonak mantendu zituen Xabier Galdeanorekin, eta honen heriotza kolpe gogorra izan zen berarentzat. Orduan, Xabierren postua hartu zuen egunkariaren lan informatiboan eta, horrez aparte, berea izan zen erloju bat ere eraman zuen beti eskumuturrean, harik eta hura bezala hil duten arte. Kariño berezia zioen Xabierri.

Garai honetan, aita txarto jarri zen eta semearen deika jardun bazuen ere, hark ezin izan zuen Iparraldetik etorri. Eta aita honelaxe hil zen, semea ikusteko aukerarik gabe une horietan.

Iparraldeko bizimodua sei urte barru bukatu zen, 1987ko martxoaren 12an juxtu. «Urgencia absoluta» delako neurria medio, atxilotu eta polizia espainolaren esku jartzan dute, Karabantxelgo kartzelan espetxeratzen dutelarik berehala. Bertan sei hilabete igaroko ditu, eta epe honetakoak dira bere lumak erditutako hitzok: «Gogorrena pasatu da jadanik. Gogorrena diot, zeren han sufritu bait nuen gehiena. Berrogeita hamar ordu ikaragarri izan ziren, minutuoro hurrengo minutuaren etorrera aurretiaz itxaroten. Zuk ezagutzen duzu tunel beltz hori, pasadizo makabro eta amaigabe dirudiena...

Eta gero umilazioak, mehatxuak... Pertsonalki, obsesio bat bihurtu zitzaidan jenezaren aurrean sufritutakoa salatzea. Eta egin nuen. Nire garaipen bakarra izan zen, beharbada, baina hor dago». Kargurik gabeko askatasuna dator gero.

Gauzak honela, 1988ko urtarrilean, Egin-era itzuli zen, baina oraingoan erredakziora. Bertan erredaktore buru bezala aritu zen, geroxeago Argiako kolaboratzaile

le ere bihurtzeko. Bere hitza oso zuzena izan zen beti «Betaurrekorik gabe» sailean eta sekula santan ez zigun kalerik egin; are gehiago, beste batzuek huts egin zigutenean, bera prest egon zen ordezkatzko, nahiz eta ordur kanpo eskatu edota eguna libre izan.

Politika alorrean, berriz, Herri Batasuneko Mahai Nazionalako partaide bilakatzen da Amaiurren, bere errautsak barreiatuko diren leku berebean. Formazio saileko arduradun, Tasio Erkiziaren lekua hartu eta diputatu gisa Madrilera aurkeztera abiatu zen gertatutakoa gertatu aurretik. Elena,

Errefuxaturik

Beti arte, Josu

Egun hauetan Josuri buruz hitz egitean bere dohaiak aipatzea da errazena. Hori egin ohi da heriotzak eraman duena lagundu duenean.

Nik ez nuke gauza bera egin nahi Josu laguna izanarren, eta handia gainera, edo agian horregatik. Ez nuke gauza bera egin nahi, arrunkerietatik urrun geratzeagatik, alde batetik, eta jada urte asko delako inor miresten ez dudanetik. Ez, ez nuen miresten Josu. Eta ez nago ados Josu lider bat izatera deitua zegoela esaten dutenekin. Josu, edo «Gallegoa», edo «Popeye», edo «Barrabas»... batzuk deitu izan dugun bezala, ez zen lider publikoa izatera deitua, bazen eta izango zen, dudarik gabe, lider publikoen atzetik dagoen zerebro gris ixil horietakoa.

Josu Euskal Nazio Askapenerako Mugimenduan dauden atal askotako erabaki garrantzitsuren atzean zegoen eta hori ez zekien jende askok. Etsaien artean ere oso gutxik zekien hori, «zer-

bitzu selektoek» bakarrik, horregatik da hain inportantea Josuren heriotza kasualitatea izan den ala, orde, antolatutako zerbait. Bigarren kasu honetan, eta hortan dago hau idazten ari dena, Estatuko maila garaira iristen dira ekin-tza honen inplikazioak. Hori denborak esango du, baina oso urrun joan gabe.

Bitartean, heriok poseitutako Josuren aurpegia memoriatik alden du eta adiskide biziaren irrifarra errekupe-tzeko trantze neketsuan ari naiz. Ezin izango dut ebitatu oraindik Elenaren sabelean dagoen Jontxu ikustean (muti-la izango baita, seguru, nahiz eta medikuak kapaz ez izan bere seksua zehazteko) bere aurpegian zure irrifarra bi-latzea, hau idazten nere lehen malkoak (bazen garaia, lau egun geroago) ixur-tzea ebitatu ezin dudana bezala, ezta ere, nere lehen borondatearen aurka, zure dohaietaz idaztearen arrunzeria.

Betiarte, adiskide min, Josu.

Xabier OLEAGA

berriz, ama izango da berehala. Ruper Ordorikak berari propio eskaintako kanta batean dioen bezalaxe, ez da posible, ezin liteke.

Iñako: «Eskuragarri edonorentzat»

Josuren biografia zuzenean ezagutzeko, orde, eguneroko lanean eta militantzia politikoan aspalditik lagun izan duen bat ere ekarri dugu orriotara. Iñaki Goioagak Euban egindako ikastaro batean ezagutu zuen Josu Muguruza, honek 18 urte zitue-

— **“O**so zabala zen debate politikorako, baina tinko mantentzen zituen bere posturak”

Lemoizko zentral nuklearraren aurkako ekintza batetan

larik. «Marxismoa eta Arazo Nazionala» zuten aztergai garai hartan, eta ondorengo urtetan, hartutako konpromisu politikoak harreman estua sortarazi zuen bien artean.

Urte luzetako lanean sortutako harremanak ezagutza sakona erakarri zuen, eta Iñakiren ustez «izugarria zen Josuk erakusten zuen dinamismoa, totala. Bizia zen, alaia, eta eskuragarri bihurtzen zen edonorentzat». Nortasun haundia zuen dudarik gabe, eta jarrera garbia bizitzaren aurrean. «Berak bizitzaren eraldaketa iraultzailea-

Josu Iparraldean kazetari

Lagun aurpegi zuen norbaitez hitz egiteak, Bidasoan bere hautsak barreiatuko duten unean, ezintasun doluminezkoa da.

Anaitasunezko eguneroko bizia ermaten duen gure artean, hemengo herriko semeak, euskaraz. Hortan ez hainbat hitz eginez, baina ekintzaz. Gure Irratia irrati euskaldunari bere laguntza ekarri zion: emankizun bat eginez «poesia maitekiro». Aurpegi ez hain ezagun bat azaltzen zigun: mutil minbera, bizitzaren edertasunari lotua. Nola miresten zuen Aresti esatekoa da. Ez zen hitz gehiegirik egiteko Josurekin bere aurpegi argiaren irri batek beretzen zenituen laster.

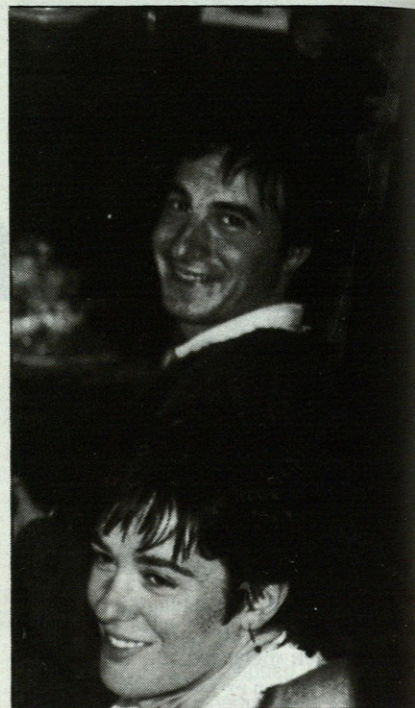
84.eko urte hasieratik han hara, errefluxiatuen aurkako ofentsiba haundia hasi eta, GALEko hiltzaile, espulsio, deportazio eta abar mingarriekin, Josu hor zen, benetan, mehatxu guztien gaitetik, informazio banatzen kazetariet. Informazio bat media ofizial eta internazionalen bidegabekeriak zuzendu nahian, errefluxiatuen egoera larria aipatuz etengabe. Duintasun handienerekin herri honetan bizitzeko eskubidea aldarrikatzen zuen, eguneroko bizia

azalduz. Kazetari guztiok asko maite genuen: hain argi azaltzen zituen denak, estatuek kriminalizatu nahi zuten egoera etengabeki esplikatuz, euskal arazoa politikoa dela, eta aterabide politikoak behar direla beti errepikatuz.

Egin-en bere eguneroko kronika egiten zuela Iparraldeari, bere euskal kultur eta sozial egoerari leku berezia uztera saiatu zen. Berarekin lan hori egiten duela, gutaz zuen errespetu, gure Iparraldeko izateari ekartzen zion onespina, geroari buruz gure «zazpiak bat»eko euskal herriarentzat itxaropentsu zitzaigun. Egoera politiko ezin bi-ziak jarri oztopo guztiengatik gure euskal herri euskaldunak bere orokortasunean daukan izateak etorkizun zoriontsua izanen zuela edonola azaltzen zuen...

Josu, ikusten haut hor, hire betiko aurpegi gaztearekin erraten ari «ez da uste dohai bat ixilik orain, aski nitaz mintzaturik, segi aurrera orain zuek, bakoitza bere lanpostuan, eta irabaziko diagu...».

Luzien ETXEZHARRETA

Errefuxaturik bere neskearekin

Herri mugimenduaren indartzea

Iparraldean errefluxiatu aurretik aktiboki parte hartu zuen Errekaldeko auzo elkarte eta abarretan, auzoko arazoetan herritarren parte hartzea ezinbesteko ikusten zuen. Herri mugimenduak gaina jotzean ordea, «erreformarekin batera eta bertatik mugimendu hauek suntsitu nahi izan dira, instituzioen bidez, ordezkapen indirektoaz bideratuz erabaki guztiak». Honen aurrean Josuren jarrera azaltzen digu Iñakok: «bere eritziz herri mugimenduak protagonismoa berreskuratu behar zuen, herria bait da zuzenki afektatua, eta parte hartzeko bideak zabaldu beharra ikusten zuen. Josuren kezka nagusia borroka instituzionala eta herri mugimendu hauek nola txertatu zen, instituzioak herri borrokaren islada nola bihurtu». Egungo instituzioei muga argiak ikusten zizkien, eta gaitasun eskasa herriaren interesak bideratzeko.

Eguneroko kontuetan erabiltzen zuen pedagogia azpimarratzen du Iñakok, «beti aipatzen zuen une txarretan mihia atera behar zela eta aurrera jo; oihuak botatzeara ere, beti erdizka egiten zuen, besteek amai zezaten. Slogana botatzean, berak 'Jotake' esango zuen, besteek 'irabazi arte' amaitzeko. Honela masen autokonkrentzi- mendua indartu nahi zuen».

Bere lagunekin mendian

ren konpromezua eguneroko bizitzaren praktikarekin identifikatzen zuen. Oso solidarioa zen, guztiz zabala debate politikorako, baina bere posturak tinko mantentzen zituen, ortodoxia orotik urrun. Argi eta konbentziturik hitz egiten zuen, eta hain irekia izaki, aurrekoa koartatzen zuen, nolabait kulpabilitate sentimendua eragiten zion».

“**B**ere kezka nagusia borroka instituzionala eta herri mugimendua nola txertatzean zetzan”

Negozialdi berri baten atarian

Heriotza iragarritako baten kronika

Santi Brouarden hilketaren boskarren urteurrenean gertatu da. Brouarden hiltzaileetako bat Galizian Guardia Civileko komandante batek babestuta bizi dela plazaratzen zen egunetan. HBko buruek Madrilgo Parlamentuan lehenbiziko aldiz azaldu behar zuten bezperan. Gainera, ko indar politikoei HB eta ETA parekatu dituzten hauteskunde kanpaina baten biharamonean. ETArekiko negoziaketa bidea berriz irekitzeko Madrilgo Gobernuari borondate onezko keinu bat eskatu eta ordu gutxitara. Pelaje guztietako polizia eta agente espainolek kontrolatutako hotel bateko jantokian.

Madrilgo hilketa pasata argitaratu dute egunkariek Herri Batasunako Mahai Nazionalan tregoa berri baten posibilitatea —Josu Muguruzaren ahotik, hain zuzen ere— aipatua izan zela, eta Aljerren eten-dako hariari ekiteko PNV bera ere jakinaren gainean zegoela. Halako zerbaiten seinaleak Alcalá Hoteleko sarraskia baino lehen ere ageri ziren, hala ere. Baliagarri bitez bi etsenplu.

Antonio Herce kazetariari honela argitu zion Iñaki Esnaolak uda partean jasan omen zuen makalaldia gaindituta berriro politikara animatuta nola zetorren zetorren: «Zerak animatu nau, hauteskundeak pasata berehala, eta kaxotx artean diot berehala, ETaren eta Gobernuaren arteko elkarriketek jarraitu egingo dutela». Azaroaren 10ean plazaratu zen elkarriketa.

Hil zuten egun berean, Josu Muguruza 'Cinco Días' ekonomi egunkariko Federico Castañorekin mintzatu zen, tarte labur batez, eta argitzen zion Aljerreko mahaia haustean zintzilik gelditu ziren puntuak berrikusi zitezkeela, batzuk batik bat. PSOE-ren eta HBren arteko mahaia paraleloa edo ordezkarien maila jasotzea, negoziatzat azaltzen zuen. Estatu Frantsesean preso diren zenbait ETAkide elkarriketara eramateko baldintzaz galdetu zion kazetariak eta Muguruzak: «¿Ve?, eso por ejemplo, sí es una cosa revisable. Pero el problema está en que el Gobierno tiene que dar el primer paso».

Negoziaketa mahaia eta mahaikideak zehazten

Herri Batasunako buruzagiek estatu krimena deitu duten honen ondorengo berroaldiak, saminak eta haserreak irentsita,

Herri Batasuna eta bera osatzen duten indarretan mugimendurik izan da, aurretik zetorren Mahai Nazionalaren berregituraketaren segidan seguruenik.

hamarkada guzti honetan zehar ETaren eta Madrilgo Gobernuen artean luzatu diren kontaktoetan eta denborarekin zehazten ari den negoziaketa politikoaren ildoan ulertu behar da Alcalá Hoteleko sarraskia. 1984az geroztik etengabe burutuz —eta hein batean plazaratuz— joan diren harremanek orain arteko urratsik handiena Aljerreko mahaiarekin eta urte hasiera honetako tregoarekin ekarri zuten. Oso denbora gutxi lehenago pentsa ezinak suertatuko ziren gertakizunak.

Urte guzti honetan barna indar ezberdinak posizioak hartuz joan dira, bai tregoa bitartean eta bai gero. Laburki esateko, eta laburpenak dituen arrisku guztiekin, mahaiaren bi alde zehaztu dira. Bi, zeren eta Ajuria Eneako hitzarmenarekin Hego Euskadiko partidu gehienek PSOEren esku uzten dute prozesoa kudeatzeko lana, informazioaren eta protagonismo kuota bat ez galtzearen truke. Gobernuak alde batetik ETaren eta bere inguruaren kontrako presioarekin segitu du: preso politikoen sakabanaketa, Aljerren zeudenak kanporatzea, Parisko Gobernuaren laguntzaz errefuxiatuak ezkutaerazi edo espulsatzea, ETAko komandoak likidatzea.

Mahaiaren alde horren oihartzuna landu da gizartearen beste alorretan ere. Bakearen aldeko Mugimenduak potentziatu dira, eta hain zuzen egunotan fusionatu dira bi nagusienak. Apezpikuak ere mobilizatu dira ETaren eta HBren kontrako kanpaina. Azken urrats garrantzizkoak hauteskunde kanpaina honetan HBri eginiko eraso oso gogorrek eta Imanol kantariaren afera dira. Edozein negoziaketa dinamikatan esku hartu nahiko duen beste talde bat ere sortu da, beste ildo batetik: gero eta gehiago kontutan edukitzekoa izango da 'Asociación de las Víctimas del Terrorismo'.

Herri Batasunaren mintzaera moderatua

Eusko Alkartasunak ere hilabeteotan zehaztu behar izan ditu hainbat puntu, eta oraingoz behintzat HB eta PNVren artean osatu nahi zuen *hirugarren bidea* erabat beste itxura batez azaltzen zaigu gaur egun. Ajuria Eneako hitzarmena apostu inportante bat izan da sinatu duten partidu guztientzako eta EAko buruen estraineko zalantzak gaur egun ahantziak daude.

Mahaiaren beste aldetik ere ikusi dira aurten gauza interesgarriak. ETari buruz ezer esatea zail da oso, erakunde klandes-

Ajuria Eneako hitzarmenarekin gobernuak ETaren eta bere inguruaren kontrako presioarekin segitu du: sakabanaketa, Aljerren zeudenak kanporatzea, komandoen likidatzea...

—“Azken hilabete honetan alde guztietatik nolabaiteko borondate oneko keinuak eta bestelako mugimendu bitxiak ikusi dira”

tino bat denez, baina aipagarria da bere agirietan hizkuntz mailan ikusten den aldaketa. Herri Batasunak eta bera osatzen duten indarretan ere mugimendurik izan da, aurretik zetozenen segidan seguruenik. Aurretik zetorren —Mahai Nazionaletik hasita— berregituraketa plan osoa; neurri handi batean horri lotua zegokeen HASIn 1987ko udazkenean eman zen krisia, KAS blokeak eszizio bezala tipifikatu izan duena.

Komentariogile politiko askok azpimarratu dute azken hilabeteotan HBk erabili duen hizkera moderatuagoa. Instituzioetan parte hartzeaz ere asko mintzatu da HBn, eta Ajuria Eneako alderdiek egiten zuten presioen erdian —udaletako mozioak, iso-

lamendu kanpaina progresiboa...— irudimen asko landu behar izan dute. Azken bi hauteskundeotan, beren kontrako eraso jeneralizatuaren erdian egin dituzten kanpainak lekuko. Azken hauteskundeon ondoren, bestalde, autokritika sakonak entzun dira HBko buruzagien ahoetatik. Mezuari edo estiloari buruz esandakoez gain, gizarteak jasan dituen aldaketez jabetzeko ahalgina ez da bromakoa izan, eta euskaldunon arteko enfrontamentu zibilaren ondorioz norbait kezkatu baldin bada hori HB izan da.

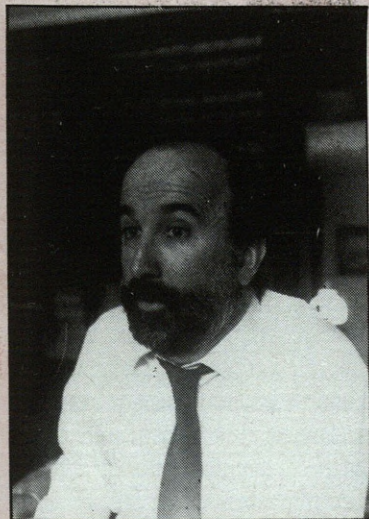
Halako oliba edo kaki usain bat

Negozialdi berri baten atarian eta ez Esnaolak eta Muguruzak hala diotelako. Azken hilabete honetan alde guztietatik nolabaiteko borondate oneko keinuak eta bestelako mugimendu bitxiak ikusi dira. HBk esfortzu bat egin du dudarik gabe Konstituzio Espainolaren promesa egiteko tramitea onartzearekin. Arzalluzek irtenbide negoziatuari buruzko aipamenik egin du. Sozialistetan tirabirak ikusten dira gai hau dela eta, eta Barrionuevoren ekipoa berriztatu nahi du Corcuerak, Elgorriagarekin ikusi

Santi Brouarden hilketaren boskarren urteurrenean gertatu da Josuren hilketa, Luis Morcillo, Brouarden hiltzaileetako bat, Galizian Guardia Civileko komandante batek babestua bizi dela plazaratu den egunetan.

Iñaki Esnaola: ikur bat baino gehiago

Ildefonso Salazar 'Melli'ri oraindik erreibindikatu gabe dagoen bonba post-taz bidali ziotenean —postaria lehertaraziz— interpretazioetako bat izan zen Iñaki Esnaolaren koadrilako bat akabatu nahi izan zutela. Aurtengo udaberri osoan zehar prentsak haizatu du Esnaolak HBko zuzendaritzan pisua galdu

duela, desanimatuta zegoela, ETak beregan ez duela gehiago konfidantzarik, irten eta beste talde bat antolatzea zihola... Atentatu baterako markatuta zegoen, lehoiak orein taldean bat hautatu eta taldetik ateratzen duen legez.

Beti izan da gizon polemikoa Esnaola, ausardiaren prezioa askotan hori delako. Ia beste inor baino lehen mintzatu zen publikoki Euskal Herriko egoerari irtenbide negoziatu bat eman beharraz. Urteak dira bota zuela «Autodeterminazio eskubidearekin eta Hegoaldearen bäteratze territorialarekin KAS alternatibaren %80 badugu». Bere ahoz mintzo zen, baina itzal handi bat bazuen, aurretik bezala atzetik. *Etarra* blando deitu zion astekari espainol batek. Baina ezker abertzaleko sinbolo bat akabatze kotan —eta ahul dagoela uste bada prezio merkean gainera— bazekien bera zela aurrenetakoa.

Bizirik atera da, eta gertakizun hauek berak egingo duen balorazioak garrantzia handia izanen du, dudarik gabe.

—“1989^{ko}
azaroaren 20an norbaitek
berriro argi gorria piztu
nahi izan du, eta Iñaki
Esnaolak eta Josu
Muguruzak pagatu dute
beren odolaz”

den bezala. Gauzak gehiegi ez zailtzeko halako eritzi orokor bat bazegoela uste zen instantean suertatu da Alcalá Hoteleko hilketa.

Orain artean marraztutako eskeman, izan ere, beste faktore bat utzi dugu alde batera, eta faktore hori funtsezkoa da Estatu Espainoleko mapa politikoa. Faktore horrek faktura pasatzen du une jakin batzuetan eta besteetan mahai gainean kolpea ematen du, panorama argitzea esijituz. Atochako abokatu laboralisten 1977ko hilketa hura aipatu du egunotan norbaitek, PCE legeztatze bezperatan gertatutakoa. Ez dira ez garai eta ez arazo berdinak, ez eta kolpea emateko estiloak ere: indiskriminatua Atochan, oso aukeratua Alcalá hotelean. Zenbait kointzidentzia bada, ordea. Orduan bezala oraingoan ere eskuin muturrera doaz erantzunkizunak, baina beti garbi utzita atzetik antolakizun on batek egon behar zuela eta duela.

Inguruak poliziaz beteta zegoen, dagoen lekukorik garrantzizkoenetako bat zerbitzu berezietako guardia civila da, ikerketak lehendik zirkulu ultraeskuindarrak erabiltzeko susmopean egon den Elías komisarioaren eta CESIDen gain utzi dira.

Corcuera berehala hariak estaltzen

Kasualitatea: Josu Muguruza hil eta Iñaki Esnaola larriki zauritu zuten egunetan argitaratu zuen 'Cambio 16' astekariak Santi Brouarden hiltzaileetako bati buruzko informazio konfidentziala, non ezkutitzen zen, Guardia Civileko komandante batek gordeta zeukala, bigarren hiltzaileak dio erabilitako fusila guardia civilek desgertarazi zutela, GALen atentaturen ba-

tean erabilia izan zelako, GAlen adar guardia civilarra aipatzen da...

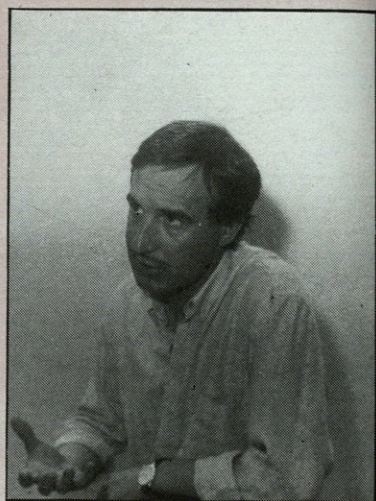
Zerbait inportantea ari da mugitzen sakonean. Egunotan HBko buru batek gogoraerazten zuen Cassinellok duela urte pare bat prentsan deklaraturako hura: «*Prefiero la guerra a la autodeterminación del País Vasco*». Azken hamabi urteotan erabaki inportanteak planteiatu diren aldi bakoitzean gertatu dira gauzak bitxiak gero erdizka bakarrik argitu direnak. LOAParen oinarrian 1981eko otsailaren 23ko tejera-zoa dago, eta orduan gertatu zenaren erdia ere ez da jakin. Santi Brouarden hilketaren ikerketak lotsagarriak izan dira. 1989ko azaroaren 20an norbaitek berriro

—“**H**amarkada guzti honetan zehar ETaren eta Madrilgo Gobernuen artean luzatu diren kontaktoetan eta denborarekin zehazten ari den negoziaketa politikoaren ildoan ulertu behar da Alcalá Hoteleko sarraskia”

Josu Muguruza: buruzagi izateko jaioa

Azken hilabeteotan geihegi aipatzen ez bazen ere, Ipar Euskaditik polizia espainiarrari entregatu ziotenean, hiru salaketa gogor gaineratu zitzaizkion, «*según fuentes antiterroristas*»: Madrid komandoaren peskisan harrapatu zuten Madariaga etxean gordeta eduki zuela, ETAko Ofizina Politikoko partaide zela eta Josu Urrutikoetxea 'Ternera'ren laguntzailea zela. Geroztik 'El Correo Español' bere eskutik aterea zela zioen KASek negoziaketaz duen eskema eta desarrolloa. 'La Vanguardia' eta 'ABC'ren ustez, berak idatzi zituen ETak treguaren inguruan plazaratutako agiri nagusiak, eta Tasio Erkiziaren ordeztartzea ere ETak erabaki zuen. HBko buruzagitzan tiro bat ematekotan, horra Esnaolarekin doblete bobobila.

Ipar Euskadin Errefuxiatuen Batzordean ezagutu zutenek bere jarrera gogorrak aipatu dituzte. Buruzagi izateko jaio den politikoa ikusi dute Hegoaldean ezagutu zutenek. Biak batean, seguruenik. 'Egin'ek plazaratutako bere elkarrizketak badu zerikusia frango HB barruko autokritika eta berregituraketa

giroarekin. Gero konparazio mixera-blez betetako 'Azukre Tontorra' eskaini dion Amatiñorekin izan zuen polemika ere adierazgarria izan zen. Alderdi politiko abertzaleen arteko akordio zabalen beharra aldarrikatzen zuen, lehenago Iñaki Esnaolak helburu berdinekin saiatu eta eskuratu dituen frutuen antzekoak lortuz. Deus gutxi, alegia. Potroak behar ziren baldintza horietan Madril joateko, eta joan egin zen.

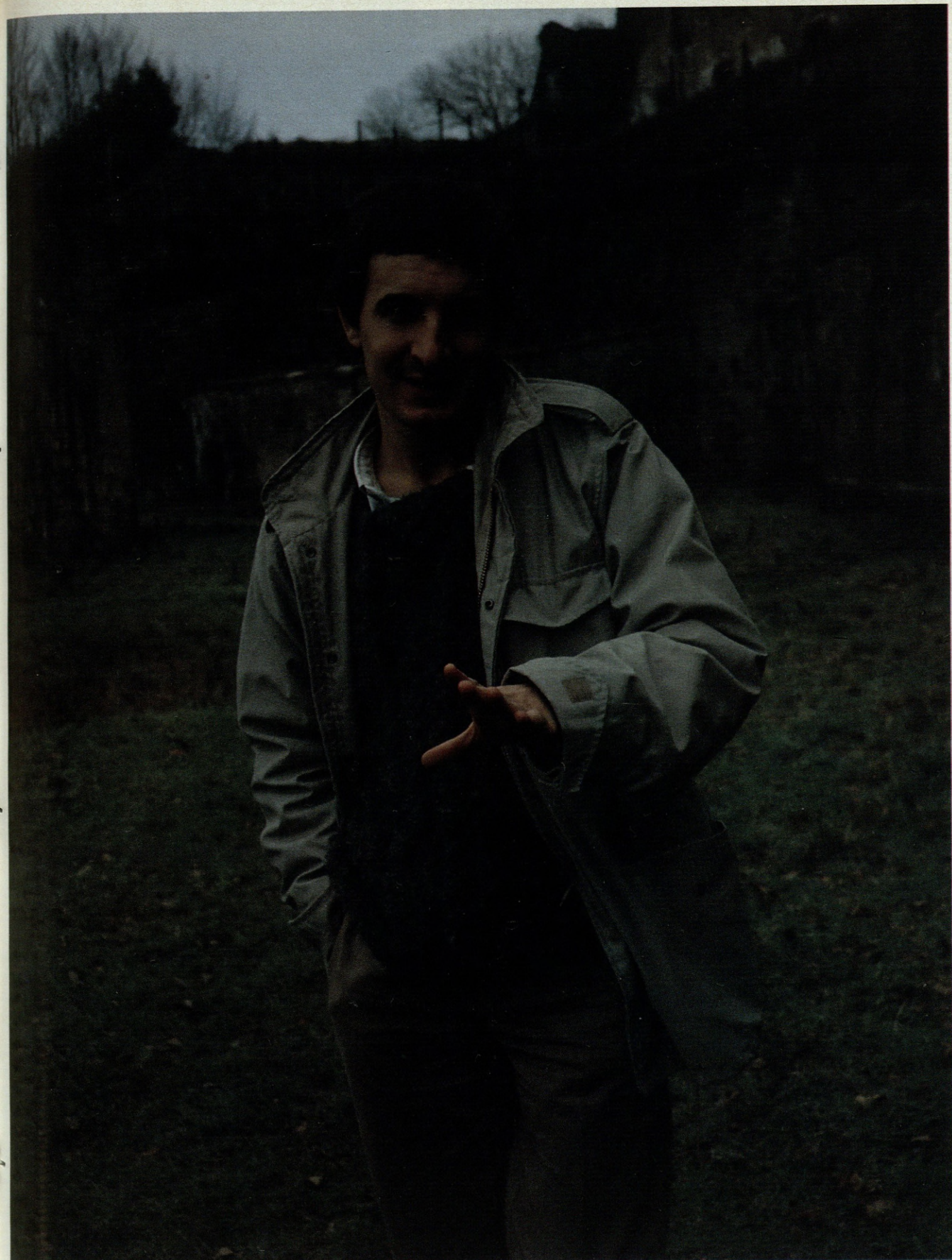
Eraso gogorrak jasan dituzte azkenaldian HB eta ETak. Imanol kantariaren afera izan da azken urratsa.

argi gorria piztu nahi izan du, eta Iñaki Esnaolak eta Josu Muguruzak pagatu dute beren odolaz.

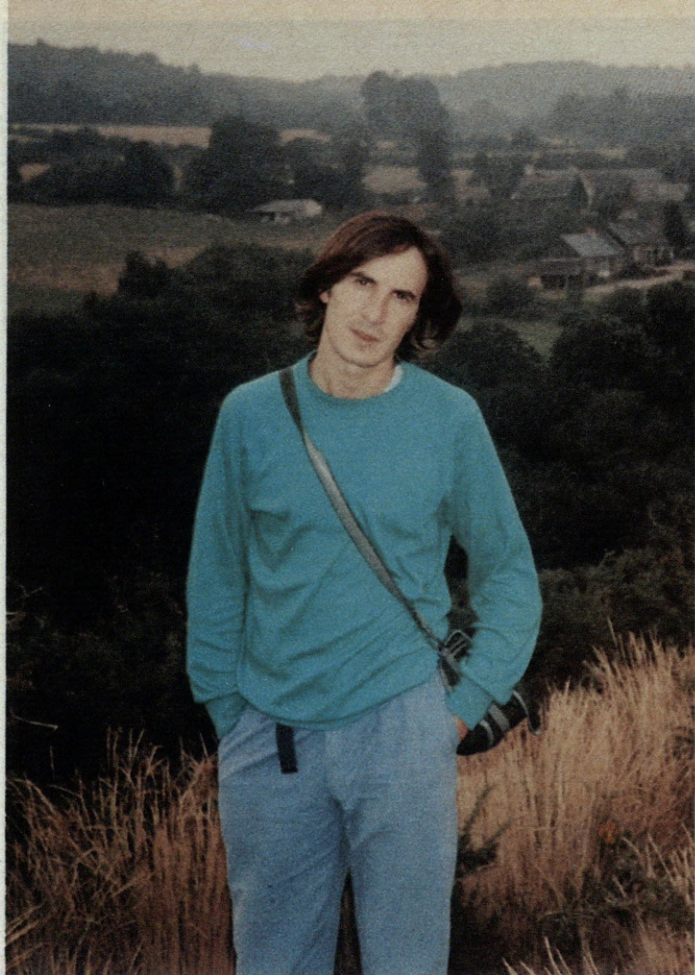
Aipagarria da *raison d'Etat* horrek Estatu Espainolean jarraipen zorrotza izateko duela. Zeren eta diskutituko da HBko buruzagiek *estatu krimena* deitu duten hori burutzeko erabakia non hartu zen, baina diskutitu ezina da hiltzaileen haria despistatzeko bidea zein azkarki antolatu den Corcuerearen ministeritzatik. Zer esplikatu GAlen gorabeherak ikusi dituen irakurleari...

Atotxako krimena eta oraingoa, hala ere, gauza baten bederen badira ezberdinak: PCEk sistema politiko berrian sartzeko erabakia finkoa zuen eta ordurako konpromezu nagusiak itxita zeuzkan. Aldiz, ez da hori HBren kasua. Ajuria Eneako konpromezuaren sinatzaile diren alderdientzako ere test makala ez da oraingoa.

IÑAKI ZUBIONDO

Agur, Josu

1981etik 87ra egon zen errefuxiatu bezala. Argazkia 1983koa da, Britainian egon zenekoa.

Mendira joateko aukerarik ez zuen galtzen. Irudian, Elena bere lagunarekin Pirineotan.

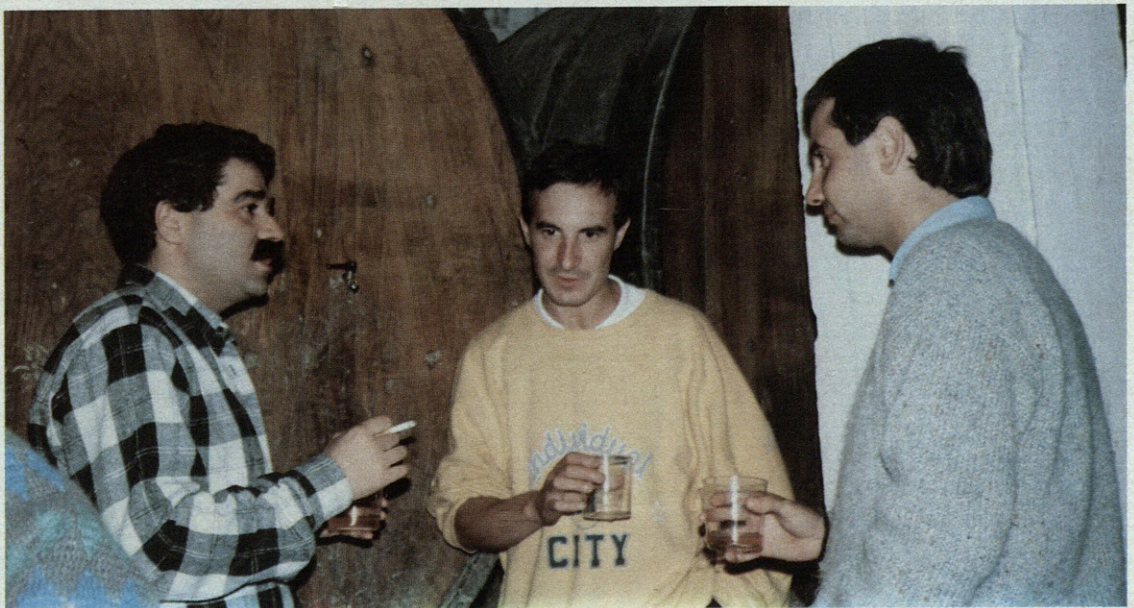
Baionan egin zituen errefuxiatu bezala urte gehienak. Juantxo Nafarrete errefuxituarekin ikusten dugu goian.

1987aren bukaeran aske utzi zutenetik bi Urtezahar ospatu ahal izan zituen. Munitibarren pasa zuen 88koa.

87ko martxotik iraila bitarteko egunak gartzelan egin zituen. Carabanchelgo ospitalean ere pasa behar izan zuen garai bat.

Sagardotegi batean ospatu zuen, 87ko irailean, bere kaleratzea. Argazkian, Iñako Goioaga abokatua eta Xabier Salutregi 'Egin'eko kazetariarekin.

88ko maiatzetan aurkeztu zen Amaiur-en HBren Mahai Nazional berria. Josu Muguruza zen aurpegi berrietako bat.

Josuren gorpua Bilbora iristean mahai nazionaleko kideek bizkarrean eraman zuten udaletxearaino.

Herriaren azken agurra. Josu krabelin gorritz inguratutik.

Rufino Etxebarria eta Jesus Mari Olarrak udaletxetik zerraldoa ateratzen.

Josuren gorpua Bilboko udaletxean goizetik arratsalderaino. Bertara, hamaika hurbildu zen azken agurra eman asmoz.

Herri Batasunako mahai nazionaleko kideak behin eta berriro txandatu ziren Josu eramateko.

Arenaleko bidean, jendez gainezka, ikurriñek babestu zuten zerraldoa.

Josuk bideak zabaltzen zituen, oraingoan herriak zabaltzen dio bidea.

Ohorezko aurrekuaren txistu hotsak isiltasun bortitza apurtu zuen.

Lizaso eta Lopategi bertsolariek, R.Ordorika kantariak eta Herri Batasunako bere kideek Josu goraiatu zuten Arenaleko kioskotik.

Jaioko dira berriak

Jon, Josuren seme, agur:

Hildakoei idatzitako gutunak bizi garenok irakurtzen ditugu. Eta jaioko zaretenek ere ezingo dituzue, zuei bidalitakoak, berehalakoan irakurri. Lerro hauetara gerturatzen bahaiz ere, noizbait, denboraren distantziaz, zail izango zaik hitz hauok beren neurrian dastatzea. Pentsa ezak orduan, lerrok ez hindutela hi helburu. Zendu zenari eman gabe utzitako laztan bat, berari eman ezinean, hemen, lur honetan bizia emandako kimuari eskaintzea zela asmoa. Bizitza bait da ondare, eta hik baldin badakik ere, heriotzeari —etsaiari— egindako engainu izkutu bat bezala jaioko haiz, Jon. Sumatua zuenaren aurrean, heriotzeari tranpa eginez, geroari utzitako hazia.

Hiri eta lagunoi hildakoaren itzala luzatzea dagokigu. Bizi dadin gerora ere. Bizi erazi egin behar ditugu eta, gure hilak, etsaiaren ahaztearekin deman.

Elenaren sabela erditzeaz daukak, motel. Hiri bizi nahia ez duk honez gero amaren larru tenkatupean kabitzen. Atzo bertan, denon ezintasunaren erdian tinko, aspaldidanik hezitako adore harrigarria erakutsiz, erabaki irmoek dakarten indarrez zebilen hire ama. Hik betetako sabela doluminak zurrupatutako begizuloekin egiten zuen kontraste. Laister irten beharko duk. Eta ea negarrak datozenarako prest hagoen.

Ez hadi atzeratu, matrako hori. Hire aita ere, azken ordura arte, urrats zailenari aurre egiteko gai izan zen eta. Bera ere enbor oneko ezpala.

Hik beste era batetan ezagutu beharko duk hura. Arreta bizian egon hadi eta hire amak higan utziko sustraien artean, bat batean grina bizia nabarmentzen bazaik ere hire barnean, harena duk hori, Jon. Egora zailenetan irribarre samur ironiaz betetako bat luzatzen bazaik hire ezpainetan, harena izanen duk hori ere, Jon. Serenitatea eta alaitasuna kutsatzea lortu baldin badik, zorte apartekoa hirea, Jon. Eta irabaziko dugun bere konbentzimendu horren beharrik, agian, nork daki, ez duk izango.

Ez kezka, ez duk hik altxor hori gordetzeko ardurak bakarra. Bere uztza ez duk higan bakarrik mugatuko. Belarrondoan jotako tiro hark altxatu duen uhin beltz horrek gure Herriko lau haizetara zabaldu dik gorrotoa. Gorroto horrek ere bazekik Herri honek behar duen etorkizuna ereiten.

Ez ezak ahaztu hire aita ekintza militarrez erahil dutenik. Herri hau —ez hire aita— gorroto dutenek hil dutela. Eta hire aitaren zoritxarra, denok dakiguna, Espainiaren bihotzetik aurpegira ozen esateko ausardia izatea izan de-

la: Herri honek bizitzeko aukerarik badu, bere eskubideetan oinarritutako pakea lortzean dagoela. Bestela gerla jarraitzeko beste aukerarik ez diotela uzten.

Espainia Inperiala buruan daukatenean ezin irentsi ahal omen diate Herri honen superbibentzia... Eta guk ezin irentsi diagu gure Herriaren heriotzea.

Aljeriako elkar hizketen haustura bortxatu zutenak, haiek berak, dirateke ekintza honekin hurrengo elkar hizketak baldintzatu nahi izan dituztenak. Eta hire aita erahil diate pake mezuz zahoanean.

Hik ez ezak ahaztu gure Herriaren aurka zuzendutako ekintza militar bat izan dela hire aita

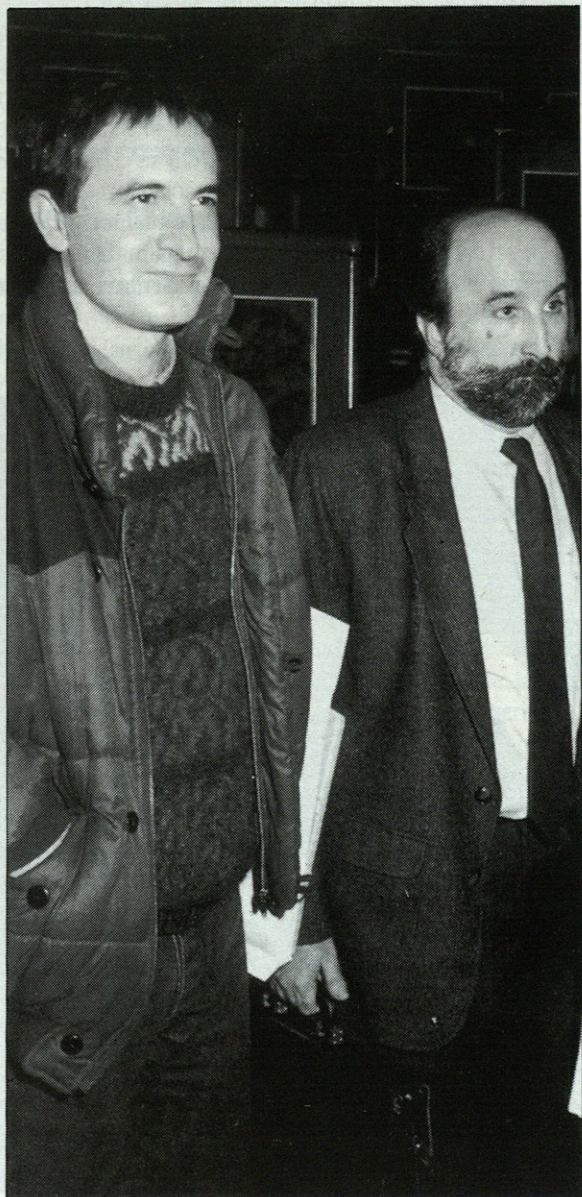
zerraldo utzi duena. Eta bertako asko penaz baino beldurrez isildu direla.

Jon, jaioko berehala. Elenaren sabelean kulunkatuz goxo hagoela bazekiagu. Beharbada amaren negar barneratuek gazitu dizkiate hire inguruko ur epelak. Agian nabaritu dituk dagoeneko. Agian, arreta jarri baduk, entzungo hituen bihotz taupadaren bestekaldetik jende onen babes oihuak. Herria duk, Jon, hire inguruan dagoena.

Alai eta harro, Jon, hire aitaren errauntsak Euskal Herrian barrena haizelatzen ditugunean. Jadanik urrutitik somatu zaizkian irrintziak, urratsez urrats, Askatasuna zekartek.

JOXEMI ZUMALABE

Abertzaleak izutzeko hilketa negoziazioen tenorean

Josu eta Iñaki Euskal Herriko ordezkari Madrilen.

JUSTU negoziazio prozesuan bide bat irekitzen ari zen horretan hil dute Josu Muguruza. Horretara joana zen Madrila. Horiexek izan ziren prentsaurrekoan botatako bere azken hitzak. Aljerian utzitako elkarrizketei eusteko prestutasuna. Rafael Vera-k eta gobernu espainoleko ordezkariak Aljerian sinatutako zortzi puntuak, negoziaketen hasiera ekarriko bide zutenak, bertan behera geratu ziren hauek Madrila itzuli bezain laister, Madrilgo Barne Ministraritzak argitara emandako ohar anbiguo baten bidez. Elkarrizketa horiei ekin beharra gogoratu zuen Josuk Madrilen. Iñakik bezala. Eta Madrilak heriotza ekarri dio bati, zauri larriak besteari. Estatu-krimena izan dela, esan du Jon Idigorasek, zabaltzen ari ziren posibilitate horiei erantzun gisa bat. Ellacuria eta bere lagun negoziatzaleekin El Salvadorren gertatu den lez, gogoratu dute, paralelismo harrigarria. «Madrilen gertaturikoa prozesu negoziatzalea kondizionatzeko izan da», adierazi du 'Hemen' aste-kariko Xoaerre kolektiboak, zeinaren partaide Josu bera ere bazen.

IRAGARRITAKO heriotza-z mintzatu dira Herri Batasunekoak Josuren hilketari buruz: «HBren kontrako kanpaina gogorrek hilketarako deialdiak izan dira», esan du Iñaki Aldekoak. Azken hilabeteetako koalizioaren aurkako eraso bortitza giro prestaketa moduan interpretatu dute.

Beste partiduetatik ere momentu honetan, datorren legealdirako, atentatu honek izanen duen garrantzia azpimarkatu da. Euskadi gainean «krisis giroa» nagusitzen zela, zioen Frantziako prentsak. «Biolentziaren espiral» delakoa elikatzen duela. Herri Batasunak «atzera» egingen ote duen beldurra adierazi dute: «Hain zuzen errealismo politikoan lerrotzen hasten ziren horretan...» Eta interes handia somatu da, gerora, HB halaz eta guztiz Parlamentura joan dadin, horretarako ofiziala ez den formula («...por imperativo legal») erabili behar baldin balute ere.

Ez da, itxuraz behintzat, atzerakako pausorik eman nahi. «Atentatu honekin 10 urtez egin dugu atzera», esan du PNVk, lehenbiziko momentuaren berotan. «Atentatuak izugarritzko

ondorioak ekarriko ditu», esan du Felipe Gonzalezek. Eta denek «kondenatu» dute: apezpikuetatik hasi eta polizia sindikatuetaraino —nahiz eta, adierazi dute batzuek, hala nola Partido Popular-ekoek, «burdinez hiltzen duena...»

Kondena horiek, gehien horiek, ez ditu Herri Batasunak onestu, eta «Bloke demokratiko»aren atentatuarekiko korrespontsabilitatea seinatu du. Salaketa zuzena egin dute buruzagi abertzaleek: Felipe Gonzalezek oso garbi jakingo luke, euren arabera, atentatuok non planifikatzen diren, eta inbestigazio guztien hariek Barne Ministraritzaren eskaileretara daramatela. Salaketa globalagoa eginez, Erkiziak esan du «erregionalismo huts batera eraman nahi gaituzten tesi antieuskaldunen atentatua» izan dela berau.

ATENTATUAREN biharamunean esan zuen Gonzalezek «zirkunstantziek ikerketen efikazia erraztuko dutela». Laster, segituan argitu behar direla gauzak. Bestela —editorializatzen zuen 'Diario 16'-ek— «euskal gizartearen eszeptizismo eta erresimentu mailak are gehiago igoko bait dira».

Ikus ditzagun ordea zein «argi-bide» hautatu dituzten: Bate-tik, Ajuriaenean eta Moncloan hitzartutako guztiak ados daude kolpea batipat «demokrazia eta Konstituzioaren aurkakoa» dela, «sistema demokratiko»aren kontrakoa. Herri Batasunako bi pertsonaia funtsezko kolpatu badituzte ere bat hilik utzita galdera nahasgarria aidean utzi dute: «Nork aterako du etekinik egoera honetatik?». Erantzuna: «Noski. HBk!». Honela, parlamentari abertzaleen aurkako eraso «demokrazia»ren aurkako eta HBren intereseko eraso bilakatu dute.

BESTETIK, hastapen-hastapenetik, «elemento ultrak» seinatu dituzte. GALen erreibindikapena ez dute fidagarritzat eduki. Poliziak esan du dagoeneko ikerketak muturreko eskuindarretan zentratu dituela, eta militar ultren zirkuloetan ere. «ETAren ekintzen aurrean erreakzio bat» liteke, esplikatu du 'Diario Vasco'ko Papell-ek. «Sello ultra», «faszismoaren sinadura» daramala, aho batez esan dute mass-media guztiek horrenbestez. Deskartatzen ez dena da, aldiz, CAA-etako jendea izan zitekeena, are ETA barnekoak ere. Besterik ez ordea. Esku beltzaren presentzia azpimarratu da esku zuririk balego bezala. Edo bestela, esku beltzik egon bada ederki estali du zuriak.

Horrekin batean, ez zutela profesionalak ematen, ziurtatu da. Baina horretan kontraesan gehiago ageri da. Atentatu biharamunean poliziak esaten bait zuen «profesionalak zirudite-la», eta bazekitela zeini egiten zioten tiro —Esnaolagatik. Teresa Toda hantxe zen 'Egin'-eko korrespontsalak ere esan du oso garbi «haiengana —kolpatu biengana— zihoazela».

Eta azkenik, duda horixe sortu dute komunikabideek: zein jo nahi zuten, antza denez *nor bait* —Iñaki edota Josu— jo nahi zutela emanik noski? Ziurtzat ematen du prentsak Esnaola nahi zutela hil: presoan defendatzaile delako «mendeku» bat litzateke —«mendeku pertsonala», jakina. 'El País'-ek baieztatu egiten zuen Muguruza hil zuen bala Esnaolarentzat zela. Beste afaltiar batek, Ramon Urangak aldiz, Josu eta Iñaki «*línea de tiro*an sekulan ez zirela izan», esan du seguru, eta segurtasun berdinaz esan du Elkorok Muguruzaren heriotza ez zela izan kasualitatezkoa. Bere bila joanak zirela.

Komunikabideek ederki ilundu badute ere, nahikoa da leku-

Abertzaleak izutu nahi dituzte negoziaketak baino lehen.

Erantzuna azken urteotako gogorrena izan da.

koek errana adi-adi irakurtzea oartzeko atentua ez dela indiskriminatua izan eta ez dela bi inkontrolatu 'kaskar' en kontua izan. Egiteko moduak, informazio mailak eta helburuen aukeraketak, Aljerian aholkulari izandako Josu eta HBren negoziazioaren irudi publikoa den Esnaola, benetazko boterearen belarria erakusten dute, inork aurpegira begiratu nahi ez badio ere.

A RMAK ere aipatu dira: 9 luzeko pistola Starra (76tik fabrikatzen ez dena) eta 38ko errebolbera, Espainiako Armadak erabili munizioaz. Lekukoak barajatu dira: guardia jurado batzuk, gero «desagertu» den eta bertan aperitiboa hartzen-edo ari zen txapeloker bat, eta batez ere paisanozko beste guardia zibil bat, hasieran «inguruko magistratu baten eskolta» omen zena, tirokatzaileak pertsegitu omen zituen haren arrastoa Jorge Juan kalean galduz, gero berriz magistratuaren inguruan «kontrainformazio lanetan» ari omen zena, baina ziurrenik —ematen da— guardia zibila informazio zerbitzuaren partaide, CESID-ekoa ('Centro Superior de Información para la Defensa'), «HBren parlamentari taldea bijilatze» ohizko misioa zeukakeena.

Alberto Elias, orain dela hiru aste 'komisario nagusi'aren postura altxatutako poliziaren eskutan laga dute ikerketa. «Polizia profesional bat, atxikimendu politiko ezagunik gabea», esan dute berataz. Noizpait «brigada antigolpe»koa izana, geroago partidu politikoak kontrolatzen ibilitakoa... eta CESID-koa.

A ZAROAREN 22a greba orokor eguna izan zen. Aspaldiko erantzunik zabal eta bortitzena eman zen, eta lehenengoaren adierazgarria da, adibidez, logika baten arabera kontra azaldu behar zuten sindikatu maioritarioek euren segitzailei boto askatasuna eman zietela, haatik 'El Diario Vasco' eta 'Diario de Navarra'k (eta Madrilén, bakarrik, 'ABC'k) parlamentarien zutikako isiltasun-minutuari eman zizkieten lehenbiziko titularrak. Gero Ardanazak bota zuen desafioa, utziz gero bera Muguruzaren hiletetara joango litzatekeela, eta HBtik erantzun, gaitz dela uztartzea koalizioaren kontrako azken denboretako iharduna eta Josuren hiletetan presente egon nahi izatea. Aurrera atera zen greba orokorraren kontra Ajuriaeneko Pactoak egindako deiak lehia gura erakutsi zuen une samin horretan ere.

Finean, pare bat egunen buruan gauzak «normaldu» dituzte. 24ean Corcuera hasi zen «ETAren aurkako paktua» berrizatu nahian, «terroristei» penak gogortzeko noski. Madriléko atentatuaz ere informazioak pasako dizkie partidu guztiei... HBri salbu. Ze, oraindik orain, HB isolatzea eta euskaldunen arteko gatazka sortzea bait da PSOEren gobernuak aurrera atera nahi duen estrategia. Negoziazioa, Nafarroa eta Autodeterminazioa ahaztu eta euskaldunen artekoa bilakatu Estatuak Euskadiren kontra daukan aferra.

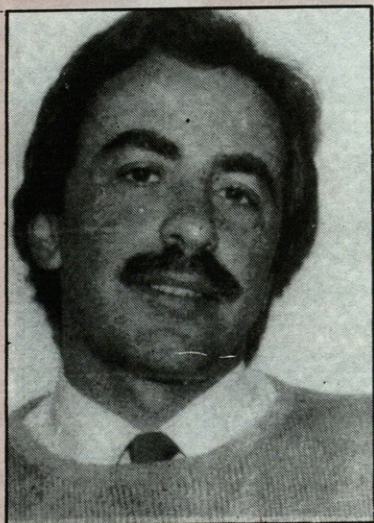
Ez da ahaztu behar horien eskatzera eta pakearen oinarriak ezartzera joandako parlamentari abertzale talde bat dela Madrilén tirokatu dutena eta apenas inork jarriko duela zalantzan Barne Ministraritzak sor dezakeen bertsio ofiziala. Ez Madrilén, ez eta Ajuriaeneko alderdien artean ere. Arregi, Brouard eta Zabalza aferak lekuko.

Ez da ahaztu behar Negoziazioaren ordua joa dela eta hilketak honek abertzaleak izutzea zuela xedea.

N. ARRASTOA

Jose Antonio Maturana

PSOeko kide

Ekintza terrorista guztiek dute nola-baiteko paralelismoa, bai ETak eta bai beste edozeinek egiten dituenenak. Paralelismo hau herriaren borondatearekiko mespretxua da, eta demokraziarekiko. Terrorismoa onartezina da beti, are gehiago demokrazia batean. Terrorismoa faszismo hutsa da. Brouard-en kasuan ikerketak egiten ari dira, Muguruzaren kasuan berriz uste dut neurri azkarak hartu direla eta espero dugu laster argitzea.

Atentatua selektiboa izan den edo ez planteatzeak ez du zentzurik, edozein heriotza biolentok giza bizi galtze bat suposatzen duelako. Nik ez nuke bereizketarik egingo, berdin baita parlamentario nahiz langile bat akabatzea. Beno, kasu konkretu honetan nik uste dut, atentatua burutu zutenek era azkarrean egin zutela eta dauden datuen arabera taldeko batengana zihoazela konkretuki.

Argi dago Madrilen aurkitzen ziren HBko parlamentariak diputatuen kongresuko inauguraketara joateko prest zeudela. Ondorioz denak ados zeudela dirudi, bai ETA eta bai HB, instituzioetara joatearekin. Ez dut uste atentatu honek bide hau aldatuko duenik. Herri honetan hildako asko, atentatu asko izan da. Eta azken honek ere ez dio inori mesederik egiten.

«Egun gogorrra»

Pasa den astelehenean, azaroak 25ean, pistolero batzuk HBko mahai nazionaleko kideei tiro egin zieten Madrilén. Gertatutakoaz ematen ari den informazio ugari eta aldrebestua izugarria da, baina bertan lekuko zirenek, gauzak azalean jaso zituzten. Madriletik zuzenduriko informazioa, Gobernuaren zerikusirik eza eta helburuak garbiak ez zirela froga nahian zuzendu da. Xabier Oleaga kazetariak, bertan lekuko izan zenak, «Guardia Zibil bikote bat, guri espiatzen zebiltzanak, han omen zeudela jakiteak mindu nau gehien», aipatzen du.

HB, negoziaketa defendatzera joan zen Madrilera eta berriz joanen da.

Herri Batasuneko mahai nazionaleko kideak Madrileko Alcala hotelean afaltzen ari ziren eta Txilardegi, Josu Muguruzari adarra jotzen ari zitzaion, aurki izango duten haurra dela eta. Eguneko kontuak komentatzen ari zirela eta Josuk zeukan irra-

titxo baten bidez, besteei entzuten zuena azaltzen ari zitzailea dio Xabier Oleagak. «Egun gogorra zen guretzat, bagenekien ze egun zen eta Madril guztian zehar gure aurkako jarrera bortitza nabari zen. Denok Santi geneukan buruan. Egun txarra zena-

Parlamentariak mintzo:

zen guretzat»

«Bere lagunok ez dugu malko bat bera ere alperrik botako».

ren inpresioa genuen», azaltzen du Txillardegik. Segurtasun neurri bezala, hoteletik ez irtetea erabaki zuten. Irratia entzuten ari ziren unean, bapatean, gizon batzuk sartu ziren gelara eta sartu bezain laister, tiro egiten hasi ziren. Ramon Urangak dioenez, urrunetik hasi ziren tiro egiten, mahaira, eta denak lurrera botatzeko erreflexua izan zuten. Hala ere, Uranga eta Oleaga harriturik, «harri bihurturik», bertan eserita geratu ziren.

«Zereginik ez»

Aurpegi ezagunena aurrez-aurre zuten, Esnaola, eta bestea, Idigoras, bizkarka. Tirokatzailetariko bat eskaileretatik igon zen eta bestea Idigoras eta Muguruzaren atzean geratu zen. Tiro hotsak amaitu zirenean, mahai azpitik jeiki ziren eta Oleagak bere aurpegia garbitu zuen, aldamenean izan zuen tirokatzaileak eginiko tiroen polbora kenduz. Atzean zuen erahiltzaileak berriz, tiro batez jo zuen Josu, «behetik gotra», eta erortzean eskutik heldu zion Uran-

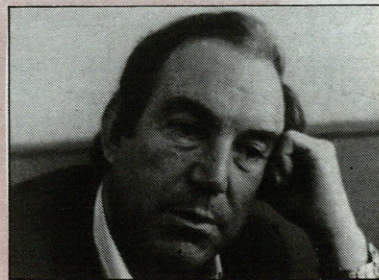
gari. Hoteleko gela berean afaltzen ari ziren zenbait kide izaturik geratu ziren, eta haietariko bat, sendagile Madrildar bat, Esnaolarengana hurbildu zen. Iñaki Esnaola odolez josia zegoen eta sendagileak negarrez, «zereginik ez dago» esan zuen malkoka. Tiro guztien artean batzuk Idigoras eta Itziar Aizpuruaren oso hurbiletik pasa ziren, biak erropan zuloak jaso zituztelarik. Txillardegi bera ere, biharamona arte ez zen oihartu erropan odola zuenik. Alkondarra barrenean, zauri baten odola zerion.

Deitu Euskadira

Iñaki Esnaola, oso gaizki egon arren, konortea galdu gabe egon zen une guztian. Tiroak izan eta gero, berehala espainiar polizia piloa hurbildu zen hotelera eta tirokatuak izan zirenen artean sentimenduak kaleratu ziren. Iñigo Iruin, polizia batekin eztabaidatzen hasi zen, beraietakoak gertatutakoaren oso urrun ibiliko ez zirela esanaz. Polizia bat haserretu egin zen eta biak oihuka hasi ziren. Orduan anbulan-

Karlos Garaikoetxea

EAKo presidente

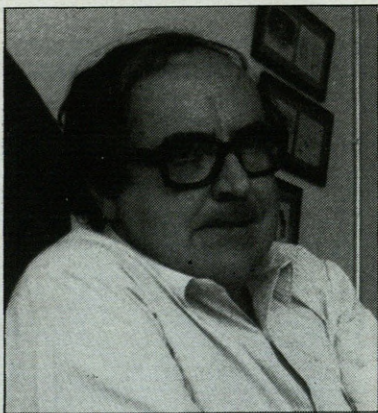
Josu Muguruzaren hilketa, oinarritzko giza eskubidearen aurkako ekintza da, bizitzaren aurka. Baina gure herriak aukeraturiko ordezkari bat izatean, gure herriaren aurkako mespretxu berezia da. Atentatu hau demokrazia eta bakearen aurkako traba bat da eta dudarik gabe demokraziaren aurkakoez bultzatua izan da.

Erahilketak, norbaitek HBko diputatu mugimenduak ezagutu eta ETArekin loturik ikusteagatik mendeku nazkagarri bat egiteko ongi anuntziaturiko aukera zuela ager dezake. HBko diputatuak egun horretan babesia izan behar zuketean. Dena den erahilketa hau egin duten astapotroek badakite, autodeterminazio eskubidearen lorpena hobe lantzen dela euskal partidoen gehiengo kontsentsu batekin, espainiar korteetan eginiko agerpen testimonial baten bidez baino.

tziara sartzera zihoaztelarik, Esnaolak, polizia lasai egoteko esan zion. Iñaki, beste kideekin batera hospitalera abiatu zen eta bitartean Teresa Toda, Uranga eta Oleaga hotelean geratu ziren. Ramon Urangaren hitzetan, «une zail haietan erantzun proposa ematen jakin izan zuten han ziren denek eta bakoitzak tinko jarraitu zuen bere postuan». Teresa lur jota egon arren, berehala lanean jarri zen, gertatutakoaz argitasunak emanaz gauzak bideratzeko beste kazetariekin. Ramon eta Oleaga telefonotara joan ziren segituan, «Euskal herrira deitzeko». Urangak dioenez, «inork ez genuen erahiltzaileek nahiko zutena egin, eta polizia eta espainiar kazetari denen aurrean, ez genuen malko bat bera ixuri. Negarra, bakoitza bere gelan egon arte,

Alfonso Perez Agote

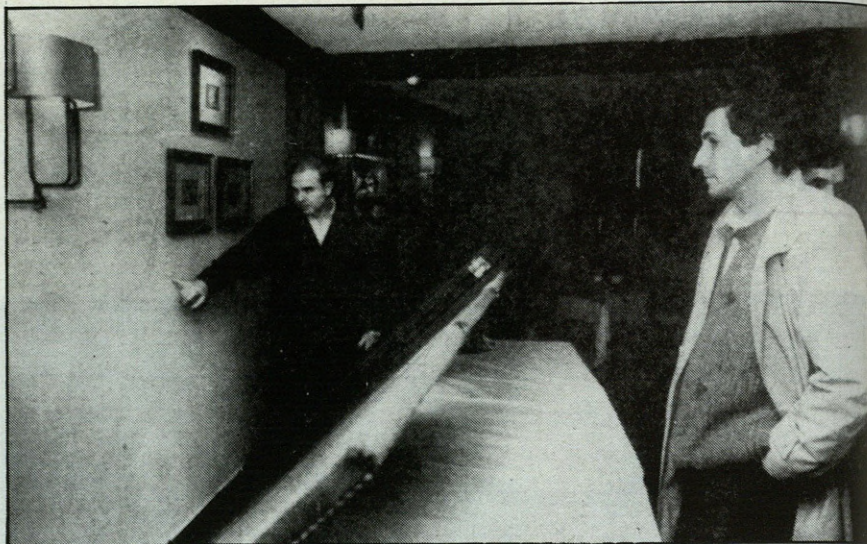
UPV-EHUKo irakaslea

Nahiz Josu ez zuten erahil fakultateko ikasle izateagatik, ni pertsonalki bereziki hunkitu ninduen, inoiz fakultateko pasiloetan ibilia izan dela pentsatzeak. Politikoki negoziazioaren alde lanean zebilen pertsona zen. Gure herriaren egoera dramatiko honi irtenbide bat bilatzen zebilen. Hauen planteamendua beste irtenbide bat da Euskal Herriko arazoarentzat, negoziazioaren bideari eutsiz, azken finean gehienok nahi duguna. Une politiko historiko honetan hain zailak zaizkigun nahi horiek lortzeko bideak jartzera joanak ziren. Badirudi maldizio bat edo dugula gainean, badirudi borondate oneko manifestapenen zain dagoela dena izorratzeko. Politikoki gertatera garrantzitsua da baina nik uste dut ez dela hain garrantzitsua izango, kontutan izanik negoziazio eta bakearen nahiak gure herrian oso handiak direla. Nahiz eta honelakoak gertatu, bide horren atzean jende gehiago izango da, honelako edo handiagoko sakrifizioak egingo dituen.

Norbaitek uste badu gertatera honek mesede egiten diola, herri honen ondamentiaren bila dabil edo eta bestela erabat erratuta dago. Objektiboki hitzeginez, uste dut denok galtzen dugula, ze irtenbide bila ari zen eta argi dago adostasun duhin bat lortu behar dela.

Aurrerapausu bat da parlamentura joatea nire ustez, nahiz ez izan gure gustokoa, baina garrantzitsua da. Hala-ko atentatu bat emanda, argi dago norbaitek ez duela nahi aurrerapausurik eman daitezen. Nik uste dut eritzi korronte organizatu bat dagoela atzetik. Nire sentimenduak honen aurrean tristura eta amorrua dira.

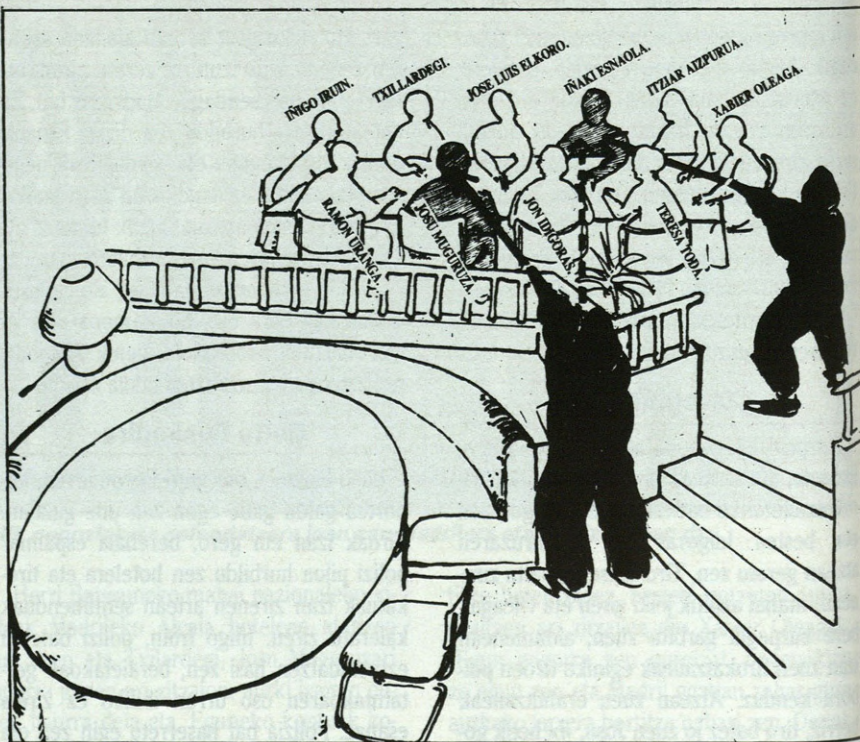
Kalibre 38ko balek betirako zulatu dute Madrileko Alcala hotela.

bakarrik, ez genuen kaleratu».

Indar faktikoak

Irrati estatala berehala hasi zen informazioa zabaltzen eta Josuren emazteak bide hortaz ezagutu ez zezan gertaturikoa, lagunek hotsegin zioten. Lehen deian, bakarrik aurkitzen zen Elena, eta tiroak izan zirela jakitean, edukitzear dagoen haurragatik izu handia jaso zuen. «Bigarrego deirako ordea, lagunak zituen alboan eta portaera bikaina erakutsi zuen». Madrilen zi-

ren Mahai Nazioneko kideak bildu eta gertaturikoak, «elkarrizketen eta bakearen bidea oztopatu nahi zuela» ikusi zuten. Txillardegik dioenez, «autodeterminatzeko eskubidea aldarrikatzeko fronte guztiak erabiltzea erabakia dago eta hoietariko bat fronte instituzionala da. Oinarrizko eskubide hau, legez ez onartzea oso zail egingo zaielako, halako astakeria bat egitera beharturik aurkitu dira». Beretzat indar faktikoek zerikusirik dutela argi dago, «ezin da jakin PSOEk noraino kontrolatzen dituen indar hauek, baina elkarren arteko ezagu-

Muguruzaren atzean zegoen tirokatzailea ez zen hain eskuinetara joan.

tza jakina da». Ez omen dago GAL edo CE-SIDekoak ziren jakitearen artean ezberdintasun handirik. Txillardegiren ustez, batzuk ez dute hitzeko eta negoziaturiko bide baketsua lortu nahi, «baina guk es dugu etsiko. Berriz ere joango gara negoziazioaren bidea urratzera».

Euskal enbajada tirokatu

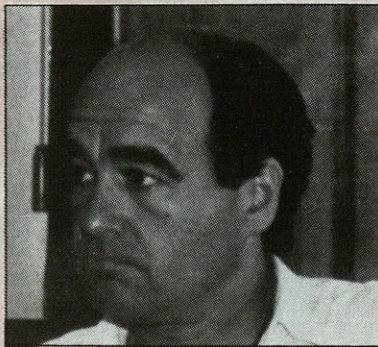
Ramon Urangaren ustetan, helburua Mahai Nazionala zen eta «Euskal herriko bakezko enbajada bati erasotu zaio. Elkar hizketa eta negoziazioaz mintzatzera zihoan euskal enbajada tiroz hartua izan da. Kide bat hospitalean eta beste baten gorpuarekin itzuli gara Estatuko hiriburutik», dio Urangak. Jose Luis Elkoro, tirokatua izan zen beste kideak, «arduradunetarikoa bat PSOE dela» azaltzen du, Euskal Herriaren aurkako borroka omen bait da partidu honen bidea. Hala ere beretzat, estrategia honen barruan min handiena egiten dutenak, euskal alderdiak dira, Madrilen nahietara makurtzen omen dira eta. «Estatuaren errepresio bidean saldu dira paktoko partiduak, baina gero ikusi dugu jendearen erantzuna zein izan den. Greba Orokorra ez egiteko deitu bazuen ere zuzenki paktuak, greba zabala izan da. Herriaren zati handi batek egurkada ederra eman dio paktuari».

Egurkada paktuari

Herri Batasunak, bere diputatu eta kongreskideak Madrilera bidaltzea erabaki duenean eman da tiroketa eta beraz, Josu Muguruzaren erahilketa eta tiroketa bera, garrantzi politiko izugarritzko ekintza bilakatzen dira. Dena den, Mahai Nazionalak, «jarrera milimetro bat bera ez dela aldatuko» erabaki du eta Euskadi Ta Askatasuna eta Gobernuaren arteko negoziaketa lagunduko duen bide guztiak bultzatzen jarraitzea konprometitzen da. Honela, berriz Madrilera joateko prest agertzen da HB. Estatu mailan, gertatutakoaren hondo politikoa ezkutatu nahian, ekintza berari eman zaio indarra. Haseratik, Madriletik zuzenduriko informazio zerbitzuek, nahasketa eta aldrebeskeria zabaldu dute. «Inaki Esnaolaren bila bakarrik joan direla esaten hasi direnean, auskalo zer lortu nahi duten gezur horrekin, baina garbi dago bigarren tirokatzaileak Josu jo nahi izan zuela» argitzen du Oleagak. Prentsak, datu kakaztuak zabaltzen dituen bitartean, badirudi denak bat datozela eskuin indarren ekintza bat izan dela aztertzean, Gobernuari erruak kendu nahian.

Amatiño

DEIAko zuzendariorde

Nik uste dut Espainiako komunikabideetan ahalegin bat egin dela, editorialetan eta informazioetan, HB parlamentuan sartzeko formulak izan dezakeen garrantzia gutxiesteko, nabarmenduz garrantzitsua joatea dela. Atentatuari buruz, gauza bat eritzia eta beste bat informazioa da, eta selektiboa izan den ala ez jakiteko ez dugu eritzirik izango erabateko erantzuna jakin arte. Nik informazioa eman dezaket, alegia, badirudiela pertsona konkretu baten bila joan direla. Hau hainbat gertakarietan oinarritzen den informazioa da, baina auskalo. Badirudi Josu Muguruza ustegabeko istripu baten ondorioz hil dela, helburua beste bat zela, Inaki Esnaola. Baina hau informazioa da, ez Amatiñoren eritzia. Josu Muguruzaren heriotzaren inguruan balorazio bat egitekotan, HBk berari zuzentzen dizkion hitz batzu aipatuko nituzke: Josu Muguruzarentzako mendekurik ederrena Euskal Herri euskaldun, bateratu, sozialista eta aske bat lortuz burutuko dela. Josu Muguruzaren oroimenak merezi du hone-lako ahalegina, urnen bitartez, bakean eta gizartearen adostasun zabalaz lortzen saiatzen garen heinean. Bestela, ez.

Bakoitzak bere papera

Xabier Oleaga kazetariarentzat, hasieran ezin zen esan erantzunkizuna nori dagoen, «baina informazio mailan ematen ari den tratamendua ikusita, gauzak argitu egiten dira. Estatuak koherenteki eta koordinatuki jokatzeko duen tiro egin zutenek paper bat betetzen zuten bezalaxe, beste batzuk gero beraien bete dute», dio Oleagak informazio medioen joakera aztertuz. Ramon Urangarentzat berriz, «Estatuak darik gabe bere erantzunkizun eta erru zatia du, laguntza edota gutxienez ixiltasuna

Antton Aurre

PNVko kide

Atentatuaz jakin nuenean nire lehenengo inpresioa oso gogorra izan zen. Izan ere demokrazian sinisten dugunok ezin dugu honelako hilketa ontzat hartu. Orohar ezin dugu onartu heriotza tresna politiko bezala erabiltzea. Gizaki batek erru bat badu frogatu egin behar da eta gero zigortu baina inoiz ez heriotzarekin, are gehiago epaitua izan aurretik. Demokraziarentzat atzerapausu bat izan da. Une larria bizitzen ari gara baina gure herriak erakutsi du aurrera egiteko borondatea eta berriro ere sortuko dugu berau bideratzea.

Alderdiek oso erreakzio ona izan dute. Demokratok ezin dugu ulertu biolentziaren erabilera eta alde horretatik alderdiek bihotzez jokatu dute. HBren erantzuna oso gogorra izan da, beste alderdiei leporatu dizkion gauzak ere oso gogorrak izan dira, baina hala ere ulertzekoa izan liteke une latza igarotzen ari bait dira. Santi hil zenetik bost urte pasa dira eta oraindik ez dakigu norzuk egin zuten ez eta nor den horren atzetik. Kasu honetan ere gerta liteke Santiren kasuaren antzekoa. Horrelakoetan interes asko dago atzean.

Alderdien artean borondate handia dago gauzak konpontzeko, herria biolentziaren aurka agertzen da behin eta berriro. Ondorioz, biolentziaren aurkako bide honetan jarraituz gero eta herria atzean badago, konturatu beharko dira ez doazela bide zuzenenetik. Bote-re faktikoen inplikazioa litekeena da, baina hori demostratu egin behar da eta oso zaila da. Estatu guztien azpian dago aparatu izkutu bat, beti esan izan da aurpegia erakusten dutenen atzean badaudela beste batzu agintzen, eta...

eta egiten uztea eskaintzeagatik». «Esku beltzak mugitu direla aipatu denean, esku zuririk dagoela onartzen dela dirudi», aipatu dute erahilketaren lekuko izan zirenek. «Josuren erahilketaren ondoren, denak bat etorri dira Muguruzak elkar hizketa eta negoziaketa bultzatzea nahi zituelako, borondate oneko politikoa zela aipatzean, gero ordea bake bide hori oztopatzen saiatzen dira. Baina Madrilera atea ez da hertsirik gertatu», gehitzen du Txillardegik.

B. ARTOLA

Ni ez nintzen Anoetara joan

JOSU MUGURUZA
(1989ko azaroaren 12an,
ARGIAko 1.267. zenbakian)

BIHOA aitzinetik ene gaitzespen osoa Imanolen aurkako graffiti horrentzat. Zail da, oso, pintada hori nork, noiz eta nola eginga izan den jakitea, baina argi da ez dakarrela inolako mesederik ezker abertzalearentzat eta herri honetan ororen gainetik enfrentamendu zibila ekidin nahi dugunontzat. Politikagintzan diharduen edo nork, seguru nago, ez diola inolako sinesgarritasunik ematen holako graffitiari, ageriko borondate txarrik ez badu bederen, eta zoritxarrez, kasu horretan gagozela pentsa daiteke. Zeren, erabat sinestezina bait deritzot ETAk Imanol mehatxatzeari, eta azken asteotan modan jarri zaigun biktimismo berri horren adierazpen ugariak ikusita, are guttiago, ezen, badirudi norbaitek oso interes bizia duela holako egoera negargarriren bat gerta dadin etekin politikoa irabazteko, eta jakina, ezker abertzalearen bizkarrera leporatzeko.

ETA ene gaitzespen hori adierazi arren, ez nintzen Anoetara joan, beste anitz bezala, beldur naizelako, beldur garelako, ez mehatxu grafiko batengatik, errealtate gordinengatik baino. Eta pena ematen didatelako hain azkar pintada bat dela medio muntaia ikaragarri hau, komunikabideek laudaturiko muntaia hau antolatu duten horiek. Beldur gara, bai, espetxeetan ditugun lagunengatik, egunero jasaten dituzten erasoengatik, beldur naiz eni, eta ene lankideei hain maiz «os vamos a matar, vascos hijos de puta marxistas» telefonoz eta postaz errepikatu digutenek ez ote diguten gaur gauean bertan tiro bat botako, Xabier Galdeanorekin egin zuten bezala, edo autoaren azpian bonba bat jarriko. Beldur gara Irantzu Mugetari gertatutakoaz, edo Mikel Arronategi gernikarraren osasunaz, torturatua izan ondoren. Beldur naiz, gara, goardia zibilek berriz elektrodoak barrabiletan eta belaunetan jarriko ote zizkidaten hain gogoko dudan Imanolen abestiren bat kantarazteko. Petri adiskidea espetxeratu zuteneko isiltasunak izutzen nau, izutzen gaitu. Izutzen nauzue zuok, Imanolen alde eta ene, geure, beldurrez ahaztuta, kanpaina hau muntatu duzuenok, beste hamar mila agresio, ez grafiko, baina zinezko, gordinezko eraso indibidual zein kolektiboren aurrean isiltasun eroso intelektualgoari omen dagokion konpromezua Estatuaren defentsa faktiko hutsalerako gortzen duzelako.

IZUA, terrorea sortzen dizadue, zuek eta Estatuak, eta pena dut Imanoletaz profitatzen zaretelako; zuek boteretsuak zarete, eta Estatuak saritu egingo zaituzte bere zapalketa zuen intelektualgoaz, zuen isiltasunaz, bedeinkatzen duzelako, eta aurpegia garbitzen diozelako. ETako presoen gurasoen ondoan ikusiko zaituztedanean, edo GALen kontrako salaketa publikoan, edo komisaldegitik kolpaturik, mehatxaturik, torturaturik ateratzen direnen alboan, edo sistema zapaltzaile eta xurgatzaile honen aurkako eguneroko bataila ttipietan aurkitzen zaituztedanean, orduan hasiko naiz zuen etika minimoaz pentsatzen. Bitartean, eta borrokarako grina urteekin joan bazitzaizuen ere, ez ezazue proiektu zuen frustrazioa gizarte honen gainean.

Ez, Estatu honen aurrean zuek ez duzue beldurrik. Ez duzue lotsarik, zuberotarerrako sinonimo ezin egokiago hori erabiliz.

24. EUSKAL LIBURU ETA DISKO AZOKA

durango
1989

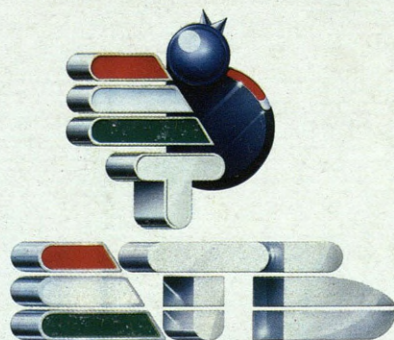
abenduak
7,8,9 eta 10

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor beretik jaio zen Euskal Telebistak, gogor dihardu egunero euskara bera arnas-berritu eta zabaltzen.

Euskarari telebista-hizkuntza berriaren lehioak irekiz, komunikazio-mundurako baliabide egokia sortuz, beste hizkuntza modernoekin orpoz-orpo jokatzuz... Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA